

Wychodzi w Krakowie

codziennie, wyjąwszy Niedziele i Święta.

Cena:

W KRAKOWIE miesięczna 6 złp. — kwartalna 16 złp. polską monetą. W KRAJU kwartalna razem z przesyłką pocztową 5 złr. 20 kr. m. t.

Przedpłata

przyjmuje się w Księgarni JÓZEFA CZECHA przy Głównym Ryńku Nr 454. Pieniądze przesyłają się franco pocztą wprost do BIÓRA EKSPEDYCYI CZASU wyrażwszy na kopercie: „prenumeracyjne pieniądze.“

CZAS

Przyjmują się

OGŁOSZENIA, ROZPRAWY ODEZWY wszelkiego rodzaju, DONIESIENIA literackie, księgarskie, handlowe, przemysłowe, UWIADOMIENIA dotyczące się sprzedaży, kupna, dzierżawy.

Za opłatą

od wiersza petytowego za jednorazowe umieszczenie po 8 groszy 8 grosze — z dopłatą 10 krajearów za każdą publikacją na miesiąc.

Listy

niefrankowane nieprzyjmują się, wyjąwszy od stałych lub znanych listów. Numer pojedynczy kosztuje 10 groszy.

Kraków 30 grudnia.

Obraz stanu W. Księstwa Poznańskiego w ciągu roku 1851.

VII.

Wychowanie publiczne Księstwa, dotąd cierpi niesłychanie, na brak dostatecznej ilości instytucji edukacyjnych, tém więcej, że w Poznaniu gimnazjum, rzeczywiście nadto jest uczniów, i zamiejskowych nie wolno przyjmować.

Na początku roku bieżącego, mieliśmy ugruntowaną nadzieję otrzymania szkoły realnej w Poznaniu i gimnazjum katolickiego w Sreźnie. To ostatnie szczególnie bliskiem się zdawało powstania; obywateli miasta Sreźni, i wiejski okoliczni, mnogie ofiary na ten zakład, byli przybiecali. Władze prowincjonalne układały się z niemi, co do ilości ofiar. Gdy rzeczą już na samem zdawała się ukończeniu, nastąpiła tymczasem zmiana w osobie naczelnego prezesa: a obecny, całkiem interes ten odsunął, znajdując zapewne, że środki te edukacyjne nie odpowiadałyby celom przez niego zamierzonym.

Obok braku gimnazjów, nieprzestaniemy także powtarzać, że w naszych stosunkach, nader by było potrzebnym i zbawiennym *seminarium puerorum*, i nie przestajemy ufać, że arcybiskup nasz, potrzebne ku temu fundusze, z rąk rządu wywindykując i zakład podobny utworzy.

Na ilość uczniów po gimnazjach naszych, skarżyć się nie możemy, owszem wszystkie były w tym roku przepiękne, znaczna też liczba młodzieży polskiej wyszła z nich, zdawszy egzamina dojrzałości do uniwersytetów, liczba trzykrotnie większa, jak bywało w ostatnich dziesięciu latach.

Bardzo też wielu naszych młodych ludzi, wciąż zdaje egzamina z uniwersytetu, i do służby publicznej wstępuje, nawet tacy, którzy nie potrzebują szukać utrzymania. Mocno się tego cieszymy, jako z bardzo wielkiego postępu; chcielibyśmy wszakże, by nie tylko samo prawo wybierania było, by niektórzy w sferach ad-

ministracyjnych pracować chcieli, chociaż wiemy, że z powodów politycznych awans jakkolwiek w administracji jeszcze trudniejszym jest, jak w sądownictwie.

VIII.

W sferach religijnych, z radością witamy, tak znaczny wzrost liczby uczniów seminarium duchownego, najlepsze rokującego nam owoce pod zarządem księdza Janiszewskiego. *Seminarium puerorum*, koniecznym suplementem instytutu tego być musi. Fundusz na to potrzebny, władza duchowna znajdzie niezawodnie jako i na konieczne rozprzestrzenienie seminarium duchownego, skoro tylko starania jej, w tę stronę się zwróci, czego spodziewać się trzeba, kiedy już ku temu potrzebny urzędnik to jest syndyk, mianowanym został.

Z żalem dowiedzieliśmy się, że nie otrzymamy misyj podobnych, jakie się w Górnym Śląsku w tym roku odbywały, mimo zachodów w tym kierunku naszego arcybiskupa; za to spodziewamy się, najbłogoszłych i najobfitszych owoców, z rekolekcyj duchownych, na rok przyszły zapowiedzianych, których skuteczność tak silnie się okazała w duchowieństwie francuskim, w części niemieckim, a która w naszych polskich diecezjach, od dawnych czasów wyszła z zwyczajem.

Do błogich objawów w sferach religijnych, liczymy kazania księdza Aleksandra Prusinowskiego, z których dwa w tym roku drukiem ogłoszone zostały. Kościół nasz archidiecezalny może się sprawiedliwie szczycić, z posiadania w swém łonie, tak gorącego wiara, głębokiego nauką opowiadacza prawd pańskich.

IX.

Co do dzieł dobroczynności, nie mieliśmy w tym roku, takich ogólnych składek, jak były w ubiegłych, to na powódź poznańską, to na pożar krakowski. Składka na cel ostatni, przeciagnęła się jednak aż do bieżącego roku.

Z ogólnych składek, główną była dawno istniejąca, coroczna, na naukową pomoc, na nieszczęście nie tak obfita, jakby być powinna. Prywatnych składek, na potrzeby i nędze specjalne, trudno wyliczać. Było ich wiele jak

zwykle w każdym roku.

Oprócz tego domy sierot i chorych siostr miłosierdzia, cztery w liczbie, głównie z dobroczynnych darów się utrzymywały, a dla zakładu w Gostyniu, kupiono nawet za podobny fundusz dom obszerny pokassynowy.

Kilkadziesiąt *salochron* w Poznaniu i na prowincyi, także tylko li z chojności publicznej się utrzymuje.

X.

Życie towarzyskie, na początku roku bieżącego, mało znaków życia dawało, tak dobrze w Poznaniu jak i po wsiach. Powodem do tego była pewnie w znacznej części mobilizacya ówczesna, która znaczną część rodzin rozerwała, i powołując niektórych ich członków pod broń.

Tranzakcyje św. Jańskie, jarmark wełniany, zwykle sprowadzające do Poznania znaczny ruch towarzyski, także dziwnie cicho i obumarłe, w tym roku przeszły, ztę jak mówią czasy, zapewne głównie na to usposobienie wpłynęły.

Dopiero w późnej jesieni obudził się ruch znaczniejszy w towarzystwie naszym, ale głównie na wsiach. Mieliśmy liczne i świetne polowania, jak przed kilku laty bywały; mieliśmy baie, imieniny i różne z różnych powodów wyprawiane wesołe festyny. Dzięki Bogu wszędzie wiele było skromności, prostoty, a więc i dobrego obyczaju i wesołości, co wszystko razem koniecznie w parze idzie, i jedno bez drugiego ostać się nie może. Na zebraniach tych obudził się zwyczaj toastów, z poważnymi przemowami, jakoby *speech* angielskim. Chętnie możemy udzielić praw obywatelstwa, temu angielskiemu zwyczajowi w naszym narodowym obyczaju.

Moralność publiczna niezem ważnym w tym roku zakłóconą nie była. Napady bowiem rabusiowskie pamiętne z roku 50go całkiem w bieżącym ustały, i tylko sądom przysięgłym w obecnych się przypominały, w osobach oskarżonych. Zabicie jednego obywatela przez wychodząc z Królestwa, pojedynek śmiercią jedynego zakończony gimnazjastów poznańskich, niemożemy, jako faktów okropnych ale odoso-

bnionych, kłaść na karb całej publi

Zdrowie publiczne także zadawało kłopot w ciągu całego roku w całym królestwie, w szczególności w okolicy, gdzie wśród małych dzieci bardzo rozszerzona była.

Korrespondencya Czasu.

Poznań 26 grudnia.

Ostatnie słowa moje, które w tym roku dojdą wasz dziennik, następująca przyniosą wam wiadomość:

Na dniu 22 b. m. policya miejscowa zawiadzała wszystkich właścicieli drukarni miejscowych do biura swego, i oznajmiła im protokolarnie, że każda drukarnia, która by się podjęła drukować *Gońca*, natychmiast podlegnie zamknięciu na drodze administracyjnej. W obec więc fizycznej niemożności, *Gońca* z Nowym Rokiem wychodzić przestanie. Publiczność polska zostaje zupełnie bez organu, bo nawet do inseratów za taki liczyć niemożna *Gazetę Wielkiego Ks. Poznańskiego*, której właściciel wraca w tej chwili do illuzyi o monopolu, który tyle lat posiadał.

Mówię do illuzyi, albowiem *Gazeta* ta, nigdy organem ludności polskiej się nie stanie. Ludność ta z zazdrością wspominać musi czasy cenzury legalnej, potem przez długi czas, cenzury wojskowej, w czasie stanu oblężenia, w porównaniu z energią jaką dzisiejsza administracya rozwija.

W obec tej wiadomości, nie mam dziś nic do doniesienia.

Wiedeń 27 grudnia.

△ Obiecałem wam udzielić bliższych wiadomości, o fundacyi przy kościele św. Ruprechta w Wiedniu, dla katolików polskich założonej, i do dzisiaj utrzymującej się — dotrzymuję więc dzisiaj słowa, lubo zasięgnięcie bliższych i pewniejszych pod tym względem dat i wiadomości, dość trudnem po-

CZĘŚĆ LITERACKO-ARTYSTYCZNA.

Kasztelanice Lubaczewscy

(Z rękopismów Zygma. Kaczkowskiego).

(Dalszy ciąg).

XIII.

Krzysztof srodze się zafasował tą wiadomością. Tu by trzeba brata jakoś ratować, jechać koniecznie samemu do Wiednia, wyszukać instancyi albo samemu do nog upaść Najjaśniejszemu Panu, — a tu jak na nieszczęście, on sam w oczach rządu nie cały, sam siebie niepewny, i bez znajomości w austriackiej stolicy, a nawet i zgoda bez pieniędzy, owego najpotrzebniejszego środka do wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia.

— Już na to ja nieporadzę, — rzekł Rdułowski — uczyniłem, com był powinien, zawiadomilem Wacława z losem jego brata, a teraz żegnam Panów; — i wyszedł.

— Jak mi radzisz panie Jakobie? — ozwie się po długiej chwili milczenia do swego kologu, — bo to zawsze co dwie głowy, to nie jedna.

— Ja myślę, że jechać, — odrzekł Cieszanowski, — a jeżeli Waszmość rozkaże, to ja mu służyć będę za towarzysza. Zresztą obradźmy się jeszcze z kim trzecim, który-by lepiej od nas wiadomy był tamtejszych stosunków.

— Masz racya, — odpowie Krzysztof — pójdę do p. Wodzickiego. A mieszkał naówczas w Krakowie JW. Wodzicki, niewiem ażaj ten sam, który później był Senatorem Kasztelanem Królestwa Polskiego i Prezesem Krakowskiego Senatu, a może jeszcze ojciec jego; jednak którykolwiek to miał być, był znakomitym panem, rozległe stosunki w kraju i zagranicą posiadającym i łatwo taką pomoc radę udzielił mogącym. Szczęście chciało, że Krzysztof był mu dawniej już znany i dobrze rekomendowanym; więc przyszedłszy do niego, wziętnie został przyjętym i od razu wszelkimi obietnicami zaruconym. Jakoż i wszystkie obietnice spełnione zostały, bo pan Wodzicki o paszport dla niego się wystarał; za tysiąc dukatów, które mu natychmiast wyliczono na rękę, u krakowskiego bankiera zaręczył i jeszcze niektórych innych do-rych rad dać nie zaniedbał. Oporządziwszy się zaraz nazajutrz w suknie francuzkie wedle ówczesnej mody i wzięwszy konie pocztowe, z umyślnie tajętym kamerdynerem Niemcem, (bo sam niemieckiego języka nie umiał), Krzysztof do Wiednia wy-

jechał. W Wiedniu przez owego to Niemca kamerdynera, nie trudno mu się było w krótkce dowiedzieć o bracie; jakoż niebawem dowiedział się krótko a wężłowo: że Kasper pochwycony z nożem przyłożonym do gardła owemu konwiwie, który ront przyprowadził, przez żołnierzy natychmiast wzięty i na odwach zaprowadzony został. Na odwachu, czyli jak to nazywają, w sztokhauzie trzymany był przez dni kilka i o Jakóbinskie sprawy indagowany. Po ukończeniu śledztwie, czy inkwizytorowie nie na niego wynaleść nie mogli, czyli też sprawy Jakóbinów francuzkich nie ich jako Austriaków nie obchodziły, nie sądzono go weale za żadną politykę; za burdę jednak z rontem i przykładanie noża żywemu człowiekowi do gardła, zapakowano go do koszar i albo już rekrutowano na gemajna do infanteryi, (bo to infanterzyckie były koszary), albo miano dopiero zrekrutować. Taką relacya zdał kamerdyner.

Wyrozumiawszy to Krzysztof, zapragnął najpierw, ażali-by się nie mógł był z Kaspre obaczyć, różnych nawet ku temu używał środków, ale mu się to nie udało, bo ostry był zakaz przystępu wszystkich obcych ludzi do Kaspra. W takim frasunku nie wiedząc co czynić i nie mogąc się z nikim obradzić, (bo Wiktor po owęj burdzie wyjechał był zaraz do jakiegoś innego miasta), codziennie tylko kamerdynera wysyłał, ażeby się za jakim Polakiem dopytywał, czy by w nim rady jakiej albo pomocy nie znalazł. Jakoż jednego poranku sam wyszedłszy na ranną mszę do kościoła, i uklękawszy przed obrazem Matki Najświętszej zaczął się szczerze i serdecznie modlić, na intencya wydobycia brata z niemieckiego kaufauzu. I tak się modlił szczerze, z takim zatopieniem się w tę uroczystą z panem Bogiem rozmowę, że całe nie wstawał na to, co się około niego działo. Po mszy dając się po kościele, ujrzał pod filarem stojącego lokaja w granatowej liberyi i bardzo suto wygalowanego. Lokaj taki w tak wielkim mieście nic wcale dziwnego, ale twarz tego lokaja, tak jakoś uderzyła w oczy Krzysztofa, że mu się koniecznie zdawało, że Polak. Nieprzyzwoicie w kościele rozmawiać, więc się też i długi wstrzymywał, ale nakoniec powiedziawszy sobie: — Przebac mi panie Boże, jeżeli cię tęp obrazę i policz to na moją gorącą intencya pomożenia mojemu bratu; — przystąpił do lokaja i po polsku zapytał:

— U kogo to służysz kochanku? — Zdziwiony lokaj polską przemową w cudzoziemskiej stolicy odskoczył zrazu, ale przecie odpowiedział: — U pana Potockiego.

— A u którego?

— U pana Józefa Potockiego, tego co go nazywają Krajczyzm Koronym.

— Co ma Wojewodziankę Osolińską za sobą?

— Tak panie.

— Z kimże tu jesteś?

— Państwo tu mieszkają od dawna.

— Tak? — pomyślał sobie Krzysztof, — dobra nasza, mospanie. — I zapytał znów sługę: Gdzie jest ich ich pałac? pokaż mnie go, dostaniesz dobre poczęstne.

— Nie mogę odejść z kościoła, bo z panią tu jestem; ale wielmożny pan po mszy może iść za nami z daleka, bo my piechotą przyszli i mieszkamy zład tylko o kilkanaście kroków.

— Dobrze i tak, — rzecze Krzysztof, — a gdzie Pani?

— Awo, kłęczy tam przed ołtarzem.

W samej rzeczy przed tymże samym ołtarzem, przed którym dopiero kłęczał Krzysztof, modliła się na kolanach JW. Józefa z Ossolińskich Potocka, Krajczyzna koronna, ta sama niegdyś panna Teresa, Wojewodzianka Wołyńska, dla której piękności owaryował był Kasper. Miała ona natenczas już lat około czterdzieści, dawna jej uroda już wprawdzie wygasła, rumieńce wypełzły, ale po owym cudownie pięknym promieniu zawsze jeszcze w oczach blyszczącym i po rysunku twarzy snadnie mógłś rozpoznac, co to dawniej bywało. Jeżeli dzisiaj była podobną ruinie leżącej w piaskach i wichrami wieku zczerniałej, toż po szczątkach leżących, po kapitelach kolumn w pół rozerwanych, po wieżyczkach ślady misternej roboty na sobie zachowujących, domyślał się łatwo, że było to niegdyś arcydzieło sztuki i wytwornego smaku. — Niebawem modlitwa się ukończyła; pani powstawszy z kłęczków i lokajowi złocistą do nabożeństwa książką oddawszy, wyszła poważnie z kościoła. Uradowany Krzysztof w też tropy za nią, aby się dowiedzieć, gdzie mieszka, co się też niebawem i stało. Przypatrzywszy się pałacowi i spamiętawszy sobie jego figurę i położenie, pobiegł czempredziej do domu, aby się ochłodzone ubrać i w przyzwójtej gali stanąć przed panem Potockim, bo to i u najrozumnniejszych ludzi powierzchnowość ma swoje znaczenie; od czego też jest dobre przysłowie: „Jako cię widza, tak cię i piszą.“ Ale jako zwyczajnie bywa, że kiedy się nie wie, to i szyję utnij a niepomoże; tak znówu kiedy słońce zabłyśnie, to już się czasem i od tych promieni odpędzić nie można; — tak też samo i Krzysztof przyszedłszy do swojej gospody, zastał tam już Wiktora, który upewniwszy się, iż na niego względem owęj burdy żadnych nie ma podejrzeń,

nazad powrócił do Wiednia i już z całą torbą samych dobrych rad czekał na niego, — i kamerdyner zameldował, że podczas niebytności pana był jakiś pan polski, który się nazywa Lupincki (a nieprawda, bo się nazywał Lubieński, tylko Niemiec wymówić niemógł), i mówił, że przyjdzie wieczorem.

— Ja ci tu wszystko ułatwię, rzekł Wiktor — z Kasprem się obaczysz, za to ci ręczę, bo już ja oficerów koszarowych obrobie; o instancyę ci się postaram, a przedewszystkiem rekomenduję, ażeby się starał o łaskę księżnej Lubomirskiej, Marszałkowej wielkoronnej, która tu mieszka; wiele ona znaczy u dworu, a tęp samém i u wszystkich jenerałów i feldmarszałków. Kilka jej słów u tych panów, do których to należy, wszystko łatwo wyjedna, a może się to i bez wiadomości Cesarza obejdzie, coby było najlepiej. Pani to dobra, przystępna i wiele czyni dobrego swoim rodakom — więc i tobie odmówić nie zechce. Żeby tylko był Kasper z tym nożem nie dopadał do gardła, wszystkoby było inaczej!

— Ot! dałbyś pokój! — odpowie Krzysztof, ubierając się przy zwierciadle, — narobiłście kwasu, a teraz ja go pić muszę. Bogiem a prawdą powiedziawszy, to jeszcze wielkie szczęście, że się na koszarach skończyło, bo już ci nóż komu do gardła przykładać, to przecie jest *crimen* i mogłoby pójść pod paragrafy karne o zamach śmierci.

— To prawda, ale żeby go był zarzezał, — odpowie Wiktor, — jednak jakoś czy nóż był tęp, czy Kasper pijany może tylko po halstuku piłował, dosyć, że znaku prawie nie ma, bo tylko prag czerwony na szyi, jakby go zaciął batogiem.

— Ale co jest? — dorzucił Krzysztof, kończąc ubranie, — żeby nożem rznać bezbronnego człowieka? Gdzież to jest taka moda?

— Diabli wiedzą gdzie się tego nauczył, dość, że tak było.

— Oj, jakobinskieto podobno nanki! jakobinskieto! Ale ja się spieszę; mój Wiktoru nieopuszczajże mnie już teraz; ja pójdę do pana Potockiego, znamy się zdawna i dobrze jestem u niego, mam nadzieję, że mnie przecie nie wyprze się, chociaż jestem w nienajlepszych okolicznościach.

— A jak się wyprze, — dodał Wiktor, — to my sobie i bez niego jakąś znajdziemy radę. Idźże więc, a ja już tu czekać będę na ciebie.

Z tęp wyszedł Krzysztof.

XIV.

Pan Potocki, niegdyś Krajczy koronny, a teraz hrabia i tajny Radca Jego c. k. Mości austriackiego Cesarza, dowiedziawszy się, że jakiś Brześciański szlachcic z Ziemi Sanockiej, a przez to kompatryota jego żony, melduje się u niego, wyszedł sam aż

form Ludwika Bonaparte, będzie prawdopodobnie zmniejszenie dochodów, kiedy rozchody wzrosły od razu.

Te wszystkie trudności leżą w naturze rzeczy; nieusunie ich konstytucja, a pomnoży niechęć tych wszystkich, których zasady i interesa uczuły się dotknięte rewolucją grudnia.

— Depesza telegraficzna ze Stambułu 19go b. m. donosi, że gubernator Dardanellów, za znieważenie drogmana austriackiego konsulatu, złożony został z urzędu i pociągnięty do odpowiedzialności przed sądem — i że od chwili nadejścia wiadomości o wypadkach paryskich 2go grudnia, poseł francuski p. de Lavalette, częste miewa z wielkim wizerem konferencye.

Wiedeń 29 grudnia. Wieczorny Lloyd w tych słowach wyraża się o dymisji p. Kraussa: „Akt polityczny wielkiej wagi zakończył rok stary. P. de Baumgartner został ministrem finansów i zatrzymuje razem kierunek wydziału handlowego. Od grudnia 1848 roku, przez całe trzy lata byliśmy w opozycji przeciwko większej części środków przedsięwziętych przez dotychczasowego kierownika austriackich spraw finansowych: i zbyteczną byłoby rzeczą tać radość, z jaką witamy nastąpiącą dziś w ministerium zmianę i stanowcze nadzieje jakie do niej na przyszłość przywiązujemy. Wszakże przyznajemy, że nas przykrem owładnia uczuciem ustąpienie p. Kraussa ze stanowiska na którym z największym patriotyzmem, z najszlachetniejszą gorliwością i poświęceniem, podczas wiecznie pamiętnej epoki, ojczyźnie swojej i Monarsze wszelkie w jego mocy będące usługi oddać usiłował. Jego to wielką było zasługą, że w chwili gdy wielu odważnych nawet i patriotycznych mężów ulekało się, niezawąpił o Austrii. Z obywatelskiem i chrześcijańskim mężem występował w dniach niebezpieczeństwa: a gdyby kiedy order Maryi Teresy, mógł być udzielonym mężowi, który nie był nigdy żołnierzem, to znalazłoby się zapewne nikogo godniejszego wielkiej gwiazdy tego orderu, nad ustępującego dzisiaj ministra skarbu. Był on rzeczywiście Bayardem w służbie cywilnej naszego państwa, mężem bez trwogi i bez skazy, którego charakter nietykany wolnym był od zarzutu, ale i od podejrzenia. Można i z takim człowiekiem różnić się w opinii, bo i najlepsi błędzić mogą. Wszakże i przeciwnicy w zasadzie tego męża stanu, — bo osobistego przeciwnika niema żadnego, — chętnie przyznają, że w czasach najtrudniejszych i najburzliwszych stał u steru, a jeżeli teraz na spokojniejszej powierzchni i przy pomyślniejszym wietrze, szczęśliwsza będzie przeprawa aniżeli pod jego kierunkiem, to nieomieszają, czyniąc porównanie między działalnością następcy a działalnością poprzednika, położyć na szalę nierówne okoliczności, wśród których wydziałem skarbowym kierowali. Jeden jest głos radości i uznania o łaskawym sposobie w jaki „wierny sługa swojego pana“ przeniesiony został przez swojego monarchę z jednej sfery działania w inną: i nikt niewątpi, że Rada Stanu, w osobie tego męża łączącego zdolność i doświadczenie niepospolite z niezwykłą pracowitością zyskała pierwszego rzędu znakomitość.

P. de Baumgartner służył jak wiadomo przez długie lata w wydziale finansowym i w głównych jego gałęziach wielkiego nabył doświadczenia. Natura obdarzyła tego męża stanu przenikliwym i bystrym rozsądkiem; umie on postawić system logiczny i jasny, gdziekolwiek przyjdzie mu organizować. Jako dobry, oszczędny i doświadczony administrator szuka sobie równego. Jeśli prawda jest, o czym dziś wiele mówią, że radca ministerjalny Dr. Hock powołany został do objęcia jednej z najważniejszych w nowym ministerstwie posad, dowodziłoby to, że nowy minister posiada rzeczywiście najznakomitszy dar męża stanu, jakim jest: trafność w wyborze zdolnych organów. Od czasu jak Dr. Hock, objął dyrekcją podatków celnych w Tryeście, nader ważną, acz niezbyt wysoką posadę, i tam z najświetniejszymi rezultatami administracją celną kierował, wróżyli mu już wszyscy co go znali, przyszłość znakomita. Od owego czasu powołany był do jednej z najważniejszych prac prawodawczych i pod kierunkiem dotychczasowego szefa, najznakomitsze przy wypracowaniu nowej taryfy położył zasługi, a prócz tego używamy był w kilku ważnych handlowo-politycznych misyjach. Mówią również w kołach dobrze informowanych, że minister finansów i handlu zamysła do departamentu swojego powołać człowieka, który nie w biurze ale w wyższej szkole życia poznał wielkie wiadomości w wydziale finansowym niezbędne, których ani z książek ani z aktów przyswoić sobie niemożna. Chętnie widzimy biurokratę na czele wydziału skarbowego, trudno bowiem, aby ktoś obcy urzędniczemu życiu, owładnąc umiał wszystkie tego ministerstwa gałęzie. Ale trudno też obejść się w nim bez pomocy ludzi praktycznie z życiem świata handlowego obeznanych. Jak zaś szkodliwą jest rzeczą, raz tego, drągi raz owego rady zasiagać, w żadnym urzędowym stosunku z państwem nie zostającego, o tem przekonało nas nieraz smutne doświadczenie.“

— Dzisiejszy gubernator Węgier arcyksiążę Albrecht pobiera tę samą płacę co dawniejszy Palatyn, to jest 184,000 złr. rocznie. Atrybuty dawnego Palatyna objęte były 15 paragrafami, z których kilka ważnych nieprzystąpiło już dzisiejszemu gubernatorowi. Palatyn był prawnym pośrednikiem między królem a sejmem, był opiekunem w razie małoletności króla, piastował godność dziedzicznego nadzupana połączonych komitatów Pesztu, Pilis i Solt, naczelny wodza armii węgierskiej, wspólnie z arcybiskupem Granu prawo przyzycy w sejmie i Izbie magnatów, nakoniec jurysdykcja nad Jazygami i Kumani, którzy od czasów Beli V obowiązani byli płacić Palatynowi 3000 sztuk dukatów corocznie.

— Administracja kolei żelaznej północnej chce jak mówią poprowadzić boczną koleją do Opawy, dalsza zaś budowa kolei północnej do Bochni ma być przez sam rząd prowadzona.

— Nowe przepisy co do egzaminów ścisłych dla otrzymania stopnia doktora medycyny i chirurgii, mają już w przyszłym roku szkolnym wejść w wykonanie. Wedle tych przepisów kandydaci winni będą zdawać cztery ścisłe egzamina: pierwszy z umiejętności przyrodzonych, mianowicie: chemii, botaniki, zoologii, mineralogii; drugi z teorii medycyny; trzeci z przedmiotów praktycznej medycyny i chirurgii, nakoniec z umiejętności operacyj przyczem kandydat wykonywać będzie operacje na trupie i z topograficznej anatomii.

— Minister oświecenia otwiera salony swoje dla professorów wydziału medycznego, co czwartek wieczór.

KROLESTWO POLSKIE.

Warszawa 28 grudnia. Rozkazem Cesarzkim z d. 6go b. m. generał-adjutant Paniutin, dowódca korpusem 2gim piechoty, mianowany został generałem piechoty i dowódcą korpusu, przy zachowaniu tytułu generała-adjutanta.

— N. Pan przychylnie do wstawienia się ks. Namiest. Królestwa, dozwolił raczył znajdującemu się we Francji wychodźcy polskiemu, Wincentemu Kwiatkowskiemu, powrócić do Królestwa Polskiego, bez pozostawienia mu atoli prawa legitymowania się z pochodzenia szlacheckiego i powrócenia mu skonfiskowanego na rzecz skarbu majątku.

— Stosownie do rozkazu ministra finansów, Departament handlu zagranicznego, po porozumieniu się z Departamentem lekarskim w ministerstwie spraw wewn. Cesarstwa, oznajmia komorom, iż wzbronionem jest wprowadzenie z zagranicy do Rosyi, pierścionków, łańcuszków, platynnych przedmiotów galwanizowanych, używanych do leków, i gdyby podobne przedmioty dostawione były do komor, mają być na powrót expediowane. (K. W.)

NIEMCY.

Berlin 28 grudnia. Baron Budberg, który od przeniesienia posła rosyjskiego barona Meyendorffa do Wiednia, sprawował tu obowiązki posła przy tutejszym dworze, zamianowany został ces. rosyjskim nadzwyczajnym posłem i pełnomocnym ministrem. Margr. Ricci, nadzwyczajny poseł i pełnomocny minister sardyński przy tutejszym dworze, odwołany został, z powodu, iż Izby turyńskie wymazały z budżetu kosztów tego urzędu. Miejsce jego zajmie niższy dyplomatycki agent. W skutku tego odwołanym również został pruski poseł w Turynie, hrabia Redern.

— Radca policyjny Stieber, który był w Londynie w czasie wystawy, udaje się do Nowego Yorku, dla rozpatrzenia się w działaniach wychodźców niemieckich w Ameryce.

— Z projektu do budżetu pruskiego wykazuje się, że siedm pruskich uniwersytetów następujące pobierają summy z funduszy publicznych: Berlin 150,000 tal.; Bonn przeszło 100,000; Wrocław 80,000; Królewiec około 70,000; Halle przeszło 50,000; Greifswald 1200. Nadto uniwersytet Greifswaldzki z własnego majątku pobiera przeszło 60,000 tal. Hallski zaś około 30,000 tal.

— W okolicach Gdańska pojawiają się często napady rozbójnicze, a dotąd sprawców nie schwytano. W połowie grudnia zabito jednego z właścicieli ziemskich w czasie napaści, a później raniono ścigających urzędników policyjnych.

Późniejsze wiadomości nadeszłe z Gdańska, donoszą, iż za powiększeniem liczby urzędników policyjnych, udało się nie bez niebezpieczeństwa i użycia broni palnej schwycić w mieście dwóch znanych rozbójników, których przytem ciężko poraniono.

— W Rudolstadt nowe ministerium składa się z członków: Bertrab otrzymał tę sprawę wiedzności i domu książęcego, Bamberg oświecenia, Kettelhot skarbu.

— Minister-prezydent w Nassau bar. Wingerode, podał się do dymisji i takową otrzymał.

— W Karlsruhe Izby przyzwoliły na pobór podatków stałych i niestałych po koniec marca 1852 r. wedle dawnego etatu.

— W Stuttgardzie obradowano w Izbach nad nową pożyczką, mającą wynosić 7 milion. złr. po 4 1/2%, która niema być niżej przyjmowaną nad 98 za 100. W Izbie niższej deputowany Reyscher interpelował ministra skarbu z powodu podniesionych opłat pocztowych na dzienniki

z 20 na 50 wartości. Minister potwierdził to, a jeden z urzędników oświadczył, iż postanowienie to ma głównie na celu zrównanie w tym względzie przepisów z przepisami związku pocztowego. W obu Izbach przyjęto projekt rządowy wynaleźnienia funduszu na budowę kolei, łączącej Baden z Bawaryą. Izby odroczone zostały do 13go stycznia.

— W celu wzajemnego wydawania sobie zbrodniarzy pospolitych między państwami Rzeszy, wniesiony został ze strony Austrii i Prus projekt do powszechnego układu. Zamiar ten zapewne przyjdzie do skutku, albowiem natychmiast wyznaczono komisję dla zbadania pomienionego wniosku.

— Wydatki ogólne Związku wynoszą na rok bieżący 3,550,000 złr. Ze zaś summa na utrzymanie floty za grudzień zupełnie dotąd pokryta nie została, przeto jak słyhać, rząd pruski miał obiecać, iż z opłaty swojej uiszczi się, jak skoro Austria część swoją złoży.

— Sardyński poseł przy Związku hr. Pralomo, został ztąd odwołany i otrzymał przeznaczenie do Wiednia.

— Poseł francuski przy Rzeszy margr. Tallenay, zamianowany został przez prezydenta wielkim oficerem legii honorowej.

— *Gazeta Nowo-Pruska* zaprzecza podaniem dzienników berlińskich, przez nas już powtórzonym, iż dowódca projektowanego korpusu armii związkowej generał Roth v. Schreckenstein, przybyć miał do Frankfurtu. Armia ta, której dowódca dawno już zamianowany, dotąd jeszcze nie istnieje.

Emp. hr. Leiningen, dawniej komisarz związkowy w Hessyi, bawi ciągle w Frankfurcie, wszakże bez urzędowego charakteru.

FRANCYA.

Paryż 26 grudnia. *Debata* przerywają nakoniec milczenie, ogłaszając kierunek swęj polityki podpisany przez p. Bertin. Nad artykułem tym dyskutowała jak mówią cała redakcja, niewijmując p. Janina. Brzmi on tak:

„Czytelnicy nasi łatwo zrozumieli dla czego nieobjawialiśmy naszego zdania o wypadkach zaszłych od początku miesiąca. Zrozumiemy także łatwo dla czego dziś przyjmujemy położenie, jakie jest, nie dyskutując go wcale. W czasach monarchii konstytucyjnej, kiedy się zdarzali ministrowie nie pochodzący z większości obu Izb, łączyliśmy się szczerze do nowego gabinetu: niedyskutujemy waszego początku, rozbić tylko będziemy czyny wasze wedle praw kraju i w dobrej wierze pochwalimy środki, które przedsięwzięcie w interesie porządku i pomyślności powszechniej. — Jesteśmy ludźmi porządku i rządu, radzi jesteśmy, kiedy władza jest silna i szanowana i nie my to będziemy tworzyli ani przyklaskiwali tworzącym się trudnościom, które z początku kłopotają rząd, a w końcu gubią społeczeństwo. Cośmy mówili ministrom, którzy niemieli naszego poparcia w swym składzie źródłowym, powiemy także z powagą i szczerością dzisiejszemu rządowi: Tak jest, bez wahania potwierdzimy wszystkie środki, które przedsięwzięte w interesie porządku i pomyślności powszechniej. Tak jest, rozbić będziemy czyny władzy, wedle prawa, które sama postanowi. Radzi jesteśmy nawet z praw surowych, nie lekamy się tego powiedzieć i nie nam bardziej nieprzypada, jako abyśmy byli wolnymi w ściśnionym obrębie praw. Porządek publiczny, to jest słowo rządu a wykrzyk społeczeństwa; jest w nim siła wielka, potęga niezaprzeczona. Nikt od nas goręcej i szczerzej niepragnie, aby rząd używał tej siły w sposób, iżby się prędko niezużyła. Władza może w tej chwili zrobić wszystko, co zechce w duchu porządku publicznego; jesteśmy przekonani, że nieważnie za jedno tego co się robi dla porządku, z tem co się robi przeciw wolności regularnej i umiarkowanej, jedynej, którą kochamy. Zostawić wolność regularną i umiarkowaną, to nie jest osłabieniem porządku ale jego utwierdzeniem, zapewnieniem od niebezpieczeństwa reakcji gwałtownej w kraju tak ruchliwym jak nasz. Uważano, że Francja nigdy nie jest do tyła monarchiczną jak pod republika, do tyła republikancką jak pod monarchia. Jest ironia w tem spostrzeżeniu; lecz ono wskazuje jak trudną jest równowaga wśród ruchów i wstrząśnień, które pchają kraj to w jedną to w drugą stronę.“

— Aczkolwiek wiemy dobrze, że źródła, w których czerpiemy szczegóły o przyszłej konstytucji nie są autentyczne, niepomijamy ich wcale, a jeżeli wszystkie wieści okazały się fałszywe, to winą jest systemu, który niedozwalałajac wolnej publicystyki, otwiera pole fałszom i zmyśleniom szkodliwszym zwyczajnie niżby prawda choćby nieprzychylna. — Konstytucja ma być ogłoszona w dniu 2 stycznia, lista senatorów jest gotową i ma być ogłoszona współcześnie. Do prezesostwa senatu stawia się kandydatem p. Dupin, człowiek, który przez ciąg swęj prezydencki dawał nieustanne dowody swęj lekkości i braku charakteru i który dobrowolnie zabił się dnia 2 grudnia w opinii publicznej, tak dalece, iż mu przypisywano broszurę, w której autor wykazuje legalność rewolucji z d. 2 grudnia. — Wezwano oficjalnie arcybiskupa do odczytania *Te Deum*, lecz arcybiskup okazał się dotąd głuchym na wezwanie. Biesiada odbędzie się w ratuszu.

— Słyhać że p. Morny pozostaje tece, a p. de Flahaut, który wyjechał dynu dla wybadania rzeczywistych upadku lorda Palmerstona, ma objąć zagraniczne. Mówią o utworzeniu na Sekretaryatu Stanu, stojącego powstrów, pewnego rodzaju bezpośredniem prezydenta i że ta rzeczywista zydencya oddaną będzie p. Persigny.

— P. de Maupas zamianowany został dorem legii honorowej; ma on objąć w na Berger, który podobno podał się.

— Z 83 departamentów, z których rachunek zakonczono, liczba głosów 6,497,000 za, 789,000 przeciw Bonapartemu.

(Dokończenie posiedzenia Zgromadzenia narodowego z dnia 2 grudnia w okręgu).

Prezes do oficera. „Odczytałeś nam musimy przedewszystkiem zapytać się zznasz artykuł 68 konstytucji, który oświadcza, że wszelki czyn władzy wykonawczej, przeszkadza zbieraniu się Zgromadzenia zbrodnia zdrady głównej, która pozabawia prezydenta. Działamy tu na mocy dekretu Izby, która ogłosiła destytucją naczelnika władzy wykonawczej a choć niemożemy siłą sprzeciwić się...“

P. de Larcy. „Sprzeciwimy się prawem.“

Prezes. „Dodają, że Zgromadzenie obowiązane do czuwania nad swem bezpieczeństwem, mianowało jen. Oudinota komendantem wszystkich sił, które mogą być przyzwane do jego obrony.“

P. de Larcy. „Komendancie odwołujemy się do twego patriotyzmu, jako do Francuza.“

Jen. Oudinot do oficera. „Ty jesteś komendantem 6go batalionu.“

Oficer. „Jestem zastępcą komendanta, komendant jest chory.“

Jen. Oudinot. „Komendancie 6go batalionu czy słyzałeś co p. prezes Zgromadzenia powiedział? Oficer. „Tak jest generale!“

Jen. Oudinot. „Ze w tej chwili nie ma innej władzy we Francji oprócz Zgromadzenia. Na mocy władzy, którą mi delegowała komenda armii i gwardyi narodowej, rozkazuję ci opuścić i kazać opuścić merostwo. Czy słyzałeś ten rozkaz i czy go wykonasz?“

Oficer. „Nie, a to dla tego, że otrzymałem rozkazy od naczelników i że je wykonuję.“

Z wielu stron. „Do Mazas.“

Oficer. „W moc rozkazu władzy wykonawczej wzywamy was, abyście się rozwiązali natychmiast.“

Głos. „Nie, niema władzy wykonawczej!“

Na rozkaz komendanta strzelcy wchodzą do sali. Trzeci komissarz policyi wchodzi z kilkoma agentami. Komissarze i ajenci biorą członków bióra, jen. Oudinota, p. Tamisier i kilku innych reprezentantów i wyprowadzają ich do sieni. Schody zajęte są wojskiem. Komissarze i oficerowie wchodzą i schodzą po rozkazy. Po kwadransie, żołnierze rozciągają szeregi, reprezentanci wyprowadzani przez agentów i komissarza schodzą na podwórze. Tam się pokazuje jen. Forey. Do niego mówi jen. Oudinot i zwróciwszy się do członków, rzecze iż jen. Forey odpowiedział mu: „My jesteśmy żołnierze którzy nie znają nic oprócz rozkazów.“

Jen. Lauriston. „Musisz znać prawa i konstytucję i my byliśmy żołnierzami tak jak on.“

Jen. Oudinot. „Jen. Forey utrzymuje, że powinien słyhać tylko władzy wykonawczej.“

Reprezentanci. „Niechaj nas zaprowadzą do Mazas.“

Żołnierze gwardyi narodowej stojący na podwórze, za każdą razą kiedy który z oficerów przechodzi, wołają niech żyje Rzplta! niech żyje konstytucja!

Upływa kilka chwil, nakoniec drzwi się otwierają i policyanci nakazują członkom bióra i Izby ruszyć w drogę. Panowie prezesi Benoit i Vitet oświadczenia, iż nie wyjdą. Policyanci biorą ich pod ręce i wyprowadzają na ulicę. Wyprowadzają podobnie pp. sekretarzy i jen. Oudinot, p. Tamisier i innych reprezentantów, których ustawiają między dwoma szeregami wojska. Policyant trzyma za kofnierz prezesa Vitet; jen. Forey staje na czele wojska i prowadzi kolumnę. Izba zostaje w ten sposób uwieziona w pośród okrzyków: niech żyje Zgromadzenie! niech żyje Zgromadzenie! niech żyje Rzplta! wydawanych przez obywateli, którzy stoją w ulicach i w oknach. Orszak rusza do koszar na Quai d'Orsay przez ulicę Grenelle, St. Guillaume, Nowo-unwersytecką, Uniwersytecką, Beaune, quai Voltaire i d'Orsay. O godzinie 3 minut 20, reprezentanci wchodzą na podwórze koszar, brama się za nimi zamyka.

W podworzu na wniosek jednego członka p. Grimault sekretarz i Antony Thourret odczytują listę imienną, z której się pokazało, że w koszarach było 220 reprezentantów.

Po odczytaniu listy, jen. Oudinot wzywa reprezentantów, aby się koło niego zbrali i udziela im następną komunikacyę.

Kapitan adjutant major, komenderujący w koszarach, otrzymał rozkaz przygotować dla nas izby, uważając nas jako więźniów. Czy chcecie abym przywołał adjutanta-majora? (Nie potrzeba). Powiem mu więc iż ma wypełnić swe rozkazy. (Dobrze).

Wkrótce potem przygotowano izby. Niektórzy

uda ją się tamże, inni zostają na... pół pp. Valette, Victor Lefranc... z kolegami stawiając się jako... jenerał Radault Lafossée, Eu... Benoist (z Hodanu), Toupet des... Paulin Durrieu, Tilhart Laterisse... Fagolle, aresztowani zrana w pałacu... zatrzymani przez dzień w no... steryum spraw zagr., przywiezieni są... Liczba reprezentantów wynosi w tej...

ANGLIA.

Wzrost się lorda Palmerstona. W korespondencji jednego z francu... 25 grudnia. Gdyby nie ogromny in... który się wiąże z ustąpieniem lorda Pal... na nie na świecie nie mogłoby mię skł... do wzięcia pióra w tym dniu uroczystości... narodowej i domowej stariej Anglii. Wczoraj... dzisiaj wyrrywano sobie z rąk Globe, w nadziei... znalezienia tam jakichś objaśnień o zmianie do... konanej w Radzie królowej. W dzisiejszym nu... merze Globe nie powiedział ani słowa, wzo... raj ograniczył się tylko na uznaniu dokonanego... faktu, dołączając komplement dla lorda Palmer... stona, który go przyrównywa do wielkiego lorda... Chatam najpopularniejszego, najpotężniejszego... najenergiczniejszego i najbardziej narodo... wego z pomiędzy poprzedników dzisiejszego... ex-sekretarza stanu do spraw zagranicznych. Lecz w tymże samym numerze dziennik ten o... głasza artykuł broniący polityki lorda Greya... co do przykładu Dobrej-nadziei, i inny artykuł... w którym siebie usprawiedliwia w własnej apro... bacji zamachu stanu we Francji. Ta sprzeczność... pozorna tém się wyjaśnia, iż w Globe chociaż od... dany lordowi Palmerston jest przedewszystkiem... ministeryalnym i drażniąc tych co pozostają, nie... chce narażać stanowiska swego jako wczoro... nego organu polityki gabinetowej. Times ce... niając ten, jak mówi, zamach stanu Angielski... swym zwyczajem mięsza wiele urojenia do prawdy. Choc nie śmie tego uczynić otwarcie... chciałby jednakże obudzić w publiczności wiarę... że lord Palmerston został zdestituowany... niezaszczytnie. To jest nieprawda. Utrzymuj... nadto Times, iż ta część gabinetu, która ule... gła życzeniom lorda Greya, jest obcą temu wy... padkowi. I to twierdzenie jest fałszywe. Brak... mi czasu, abym mógł was wtajemniczyć we... wszystkie szczegóły odnoszące się do upadku... lorda Palmerstona. Aby być krótkim powiem... tylko, że on sam przekonał się o niepodobień... stwie prowadzenia naszej polityki zagranicznej... w obec przeszkód, które mu tworzyła nieusta... jąca opozycja przyjaciół hr. Greya w gabinet... cie, że wolał sam ustąpić niżli wywoływać u... padek gabinetu, że oddał lord John Russel spr... wować będzie najsilniejszą kontrolę w gabinet... cie s. z., którego jedynie tytularnym naczelni... kiem będzie lord Granville, że nakoniec usta... pienie lorda Palmerstona, nie sprawi widocznej... zmiany w jego systemie. W ten sposób wielki... wypadek polityki europejskiej zmniejszyłby się... do rangi sprzeczki domowej w rodzinie Whigów... ale w rezultacie przybywa jedno imię... do listy kandydatów na stopień pierwszego mi... nistra w Anglii. Lista ta obejmuje nazwiska... hrabiów Derby i Grey, i Sir James Graham. Lecz... jakkolwiek nieprawdopodobnym to się wy... dawać może lord Palmerston zabierze celne... między nimi miejsce. Times przewidział ten... fakt i przypomniał wolno-targowcom i liberali... stom, że lord Palmerston jest przeciwny refor... mie a przyjazny przywróceniu umiarkowanego... cła na zboże. Dowodzi następnie, że upadek... lorda Palmerstona wyszedł z różnicy opinii nie... dzy nim a lordem Greyem, bo byłby minister spr... zagr. jako taktyk zamieudity przystał na poli... tykę wewnętrzną swych kolegów pod warunkiem... iżby się nie mieszał do polityki zewnętrznej.

Wypadek cały jest skutkiem intrygi gabinetowej... ale trzeba przyznać, że wybrano wybor... ną chwilę, obok groźb mocarstw zagranicznych... i reklamacyj z powodu wychodźców. Wypadki... francuskie przyspieszyły to rozwiązanie. Morning... Chronicle będący jednym z przeciwników... lorda Palmerstona, kroku tego nie nazywa roz... sadnym bo odstępujący członek gabinetu był... niezawodnie członkiem najpopularniejszym... z partji Whigów.

Mówiono o wicehrabi Caning, jako następcy... lorda Palmerstona, Whigowie bowiem usilnie... dają do zaabsorbowania Peelistów. Lecz przy... puszczać nawet iżby ta kombinacya była po... dobna, czas nie był potemu. Sir James Gra... ham sięga wyżej, chociaż rozwiązanie stowa... rzyszenia dla obrony katolicyzmu w Irlandji... zmniejszyło znakomicie siły parlamentarne, które... chce doprowadzić do boju, z otwarciem se... syi. Hr. Granville czyli sekretarz spraw zagr... nicznych, jest synem znakomitego dyplomaty. Ma... on około 37 lat i był stopniowo podsekretarzem... spraw zagr. viceprezesem Izby handlowej i je... neralnym płatnikiem armii. Chociaż ma pewne... zdolności administracyjne i oratorskie, dotąd nie

złożył dowodów, że odpowie godnie obowiąz... kom ministra spraw zagr. w Anglii; zasiada on... zresztą w Izbie lordów, zatem jeżeli gabinet do... trwa aż do otwarcia sesji, cały ciężar polityki... zagranicznej spadnie na lorda John Russel.

Podajemy dalsze wyciągi z dzienników o... ustąpieniu lorda Palmerstona. Organa francuskie... które w tej chwili mogą wolny głos są z wypadku... tego zadowolone.

Pisze Debaty: „Czytelnik pojmie, iż nie bez... pewnego uczucia zadowolenia dowiedzieliśmy... się wczoraj, że proszono bardzo uprzejmie lorda... Palmerstona, aby się podał do dymisji. Ustąpienie... ministra, który kierując od lat 5 spr... wami zagranicznymi Anglii, dołożył wszystkich... sił do zakłócenia spraw europejskich, oddawna... stało się koniecznością, a ostatnie wypadki do... konane we Francji, o tyle tylko je przyspieszy... żyły, iż widocznie okazały stan nietylko odo... sobnienia ale nawet nieprzyjaźni, w której był... rząd angielski w obec wszystkich rządów ląd... wych. Tak jak dziś, mówi organ ministeryum... angielskiego, administracya lorda Palmerstona, po... zostawiła Anglię bez sprzymierzeńca i bez przy... jaciela, a dziwnym wypadkiem, w chwili, kiedy... wszystkie narody europejskie porozumiewały... się z W. Brytanią zgodnie we wszystkich in... nych punktach, jedynie w oddziale spraw za... granicznych, to usposobienie spokojne i zgodne... było ciągle zakłócone. Można by jeszcze rozumi... eć politykę, którą by ściągając na siebie nie... przyjaźni wielkich państw, opierała się na przy... jaźni słabszych, idąc za maksymą „parcere sub... jectis et debellare superbos“; lecz polityka lorda... Palmerstona miała to w sobie szczególne, iż... stawiała tak mniejsze jak większe państwa... w równym uczuciu nienawiści. Dość byłoby... przypomnieć liczne zakłócenia, któremi tak czę... sto zajmowaliśmy się, i w których rzecz bu... dząca wstręt, ukrywała się częstokroć pod ko... niecznością, aby pokazać, jako lord Palmerston... jeden z ludzi bez zaprzeczenia najzręczniej... szych i najdoświadczniejszych w Europie, dzięki... swej zręczności i doświadczeniu, zrobił sobie... nieprzyjaciół ze wszystkich rządów świata, od... Austrii aż do Grecji, od Francji aż do Portu... galii. W ostatnich czasach ta polityka nap... astnicza i niespokojna przybrała takie rozmiary... iż nietylko utrudniała utrzymanie stosunków... spokojnych z wieloma państwami, lecz czyniła... n e odobnym utrzymanie gabinetu angielskiego... w doychczasowym jego składzie. Powszechnie... jest wiadomem, że w chwili, kiedy się odbyła... ostatnia zmiana rządu we Francji, ministeryum... angielskie znajdowało się w przesiloniu, wy... wołanem lekkocścią lorda Palmerstona, za które... jego koledzy nie chcieli brać odpowiedzialności. Cytując... tylko jeden fakt, przypomnimy dziwną... nieprzyzwoitość, którą popełnił lord Palmerston... przyjmując oficjalnie delegowanych z korporacyi... trudniących się uorganizowaniem tryumfu... dla pana Kossutha.

Jeżeli jesteśmy dobrze zainformowani, okoli... czność ta między innymi przywiodła ostatecznie... upadek lorda Palmerstona. Powiadają, że rząd... austriacki miał uwiadomić rząd angielski, że... jeżeli wychodzący państw austriackich będą ofi... cjalnie w Anglii zachęceni, uczucie się zmu... szonym z swęj strony do chwycenia się środ... ków surowych względem poddanych angielskich... mieszkających lub podróżujących w państwie... austriackim. Miano niewpuszczać poddanych... angielskich, jak tylko za uroczystem przez nich... zobowiązaniem się, iż w żadnym razie nie będą... się trudnili polityką, a gdyby i to nie wystarczy... ło, państwa austriackie byłyby dla nich zamknięte. Co się tyczy przyjęcia i mowy do... deputacyi węgierskiej, lord Palmerston miał u... znać, że nie został w granicach przyzwoitych... swemu stanowisku i że tego żałował; lecz wezwany... przez naczelnika gabinetu angielskiego, aby... temu zapewnienie dał formę oficjalną i dyplomatyczną... — odmówił. W skutek takich to okoliczności... lord John Russel zwołał radę i u... dał się natychmiast do Windsoru, zaproponow... ając królowej wybór lorda Granville jako mi... nistra s. z. W ogólności i w każdym stanie o... becności lorda Palmerstona na czele spraw ze... wnątrz Anglii była nieuniknionym i ciągłym... żywiołem niepokoju dla całej Europy. Kto... kolwiek sobie życzy utrzymania pokoju po... wszechnego, ten musi się cieszyć z jego u... stąpienia, a cieszyć się podwójnie, widząc go... zastąpionym przez lorda Granville. Nowy mi... nister, mianowicie we Francji, zostawił najlepsze... wspomnienia. Będąc synem dawnego ambasadora... w Paryżu, mieszkając sam długi czas między... nami pod nazwiskiem lorda Leveson Gover, przy... jazny Francji przez same stosunki rodzinne... niedawno temu ścieśnił wszystkie te związki... udziałem swym w dyrekcji wystawy powszechniej... przemysłowej, i nikt pewno nie zapomni słów... podniosłych i przyzwoitych, któremi w ratuszu... paryżkim objawił nadzieję, iż oba kraje zostana... w przyjaźni, która tak szczęśliwie wzmocniona... została wielkim pomnikiem pracy i owoców pokoju.

Dzienniki angielskie z innej strony widzą... tę sprawę.

Pisze Morning Post „Niektórzy ministrowie... narodów zagranicznych, którzy nas nienawidzą... do mamy wolną konstytucyą i kościół reformo-

wany, bo niechcemy zezwolić żadnemu księciu... lub kapłanowi obcemu, aby się mieszał w na... sze rzeczy i bronimy praw poddanych naszej... królowej wszędzie i w każdej okazji, gdzie... były zachęcone — ci ministrowie obcy to jest... narodów obcych, po raz pierwszy w historii... angielskiej mogli dawać rozkazy koronie W. Bryt... anii i jej powieścić, kto ma należeć a kto nie... ma należeć do ministeryum, a narodo... wi, którym mężom stanu ma ufać a którym nie... ufać. Powtarzamy, jestto jedyne zna... czenie, jedyna wartość, jedyny cel widoczny... wyjaśnić oficjalnych ogłoszonych w Timesie. Nigdy... Anglia nie podda się takiemu poniżeniu. Naród... jej od końca do końca bez względu na różnice... opinij jest jednomyślny w uczciwej decyzji, broni... enia niepodległości korony a praw i wolności jej... poddanych. Tu nie chodzi więc o błąd jednego... ministeryum lub jednej partji, ale o wielką zasadę... niepodległości narodowej; to też bezwzględnie wyrok... opinij publicznej będzie prędki i energiczny.

Pisze Morning Herald: „Dzisiejsze wypadki... przekonywują nas, że walka wyborcza nie może... być odłożona jak na kilka miesięcy. Wystąpienie... lorda Palmerstona z gabinetu jest hasłem widocznym... jego rozkładu, chociaż dzisiejszy dziennik ministeryalny... (Times) temu zaprzecza. Odjęto tę zrzeczość... która spajała ministeryum, rząd więc powinien być... gotowym na postęp swego rozkładu i śmierci; wzywamy... naszych przyjaciół aby byli gotowymi do chwili... walki. Jeżeli protekcyoniści żalają się że przybliżyła... się epoka walki, to powinni pocieszyć się tē, że... jednym z powodów gwałtownego wydalenia lorda... Palmerstona jest, według ministeryalnego Timesa, to... że on miał współczucie dla cierpień niezadowolonych... że chciał nałożyć umiarkowany podatek na zboże... aby zamknąć rany otwarte oddawna i zakończyć... rozzerwanie w krajach tym tak szczęśliwym i tak... zjednoczonym pod innymi względami.

Pisze Daily News: „Przypuszczając że prezes... rady ma być w przyszłości stróżem polityki zagranicznej... kraju, a lord Granville przeznaczony tylko do... zewnątrznych honorów, do recepcyj i innych... materyalnych szczegółów w Foreign-Office, być... może że w walkach parlamentu zmiana da się... uczuć widocznie, skoro sprawy zagraniczne przyjdą... na stół. Z wyjątkiem pierwszego ministra nie masz... na ławie ministeryalnej nikogo, coby był zdolny... stawić czoło takiemu szermierzowi jak wicehrabia. Do... tych uwag przydać trzeba pewne odmówienie pomocy... i wierności tych, których do tego skłonił niezawodnie... ustąpienie lorda Palmerstona. Przez 5 lat... przeszłych wiele było takich wypadków, kiedy... wpływ lorda Palmerstona okazał się użyteczny... neutralizując wielu nieprzyjaciół; Whigowie... mniej się niezawodnie kłopotlili o utratę... siły umysłowej, gdyby nie czuli iż zmniejszenie... wotów w trudnych razach nastąpić może.

Pisze Times: „Do wypadku, o którym dzisiaj... wszyscy mówią, zagraniczne dwory nie przy... czyniły się bynajmniej. Wprawdzie ambassador... francuzki w Londynie przełożył gabinetowi e... nergiczne przedstawienia pod względem zupeł... nej wolności, której używają wychodzący poli... tyczni na ziemi W. Brytanii i trzy mocarstwa... północne przesyłały bardzo silną notę w tym... samym duchu, lecz żadnej odpowiedzi nie uczyni... li na te reklamacye. Jednost ministeryum nie... mogła być zresztą wątpliwa w tym punkcie, bronić... ono będzie praw goscinnosci angielskiej. Jedynym... powodem ustąpienia lorda Palmerstona jest jego... osobiste ocenienie interesów Francji. Dawał on... zupełną aprobację zamachowi stanu. Ze swęj... strony członek gabinetu przesyłał członkowi... wiewi przeważnemu w Elizeum komunikacya odnosząca... się do widoków rządowych. Foreign-Office... zaprzeczyło tej nocie, bo ona z niego nie... wychodziła. Przedstawiała ona sposób widzenia... pierwszego ministra i jego kolegów, lecz w skutek... nieregularności, którą uważano za bezprzykła... dną w dyplomacyi, znajdowała się ona w zupełnej... sprzeczności z instrukcyami lorda Palmerstona. Za... różnicą opinii poszła różnica czynów, a na tych... podstawach rząd nie mógł iść, i dla tego ustąpienie... lorda Palmerstona stało się aktem koniecznym dla... godności polityki angielskiej na zewnątrz.

Zwołaną została rada prywatna na dzisiaj... w zamku Windsorze na której pieczęć sekretarza... stanu do s. z. oddana została lordowi Granville.

Podajemy tu kilka szczegółów biograficznych... o nowym ministrze s. z. w Anglii.

Granville (Jerzy Leveson-Gover) drugi hrabia... Granville, dzisiejszy sekretarz stanu do spraw... zagranicznych, jestto człowiek jeszcze młody, urodzony... w r. 1815. Uczył się w Christ-Church i w uniwersytecie... oxfordzkim. Przez

czas krótki należał do ambassady angielskiej... w Paryżu, potem był podsekretarzem stanu do s. z. Zamianowany... komisarzem kolei żelaznych w r. 1846 w tym samym roku... odziedziczył tytuł hrabiego; wielki łowczy królowej w lipcu 1846; vice-prezes Izby handlowej w r. 1848. Deputowany... do Morperth do parlamentu w r. 1837 do 1840. Wybrany... przez wyborców Lichfield od r. 1841 do 1847. Prezes rady komisji... królewskiej do wielkiej wystawy 1851. Pierwszy hrabia... tego imienia, był znakomitym dyplomata. Był to stryj... drugiego księcia Southland, znany pod nazwiskiem lorda... Granville Leveson-Gower. Dzisiejszy minister, ożenił się... z jedyną córką hrabiego Alberg.

Kronika miejscowa i zagraniczna.

Kraków 31 grudnia. Z kończącym się rokiem zrobiliśmy... obrachunek z podanych czytelnikom naszym korespondencyi. Liczba... ich nie rachując w to ani artykułów nadesłanych, ani... dłuższych rozpraw jako wstępne artykuły umieszczonych, ani... nareszcie listów zawierających wiadomości handlowe, ale... li tylko listy stałych korespondentów pod rubryką Korespondencya... Czasu podanych, liczba ta w roku 1851 przeszła... cyfrą 1000. Pomimo zmiany formatu, zachowujemy rubrykę... tę nietykalną, ułączając korespondentów naszych krajowych... i wszystkich współobywateli, aby raczyli wiadomościami... krajowymi nas zasilać. Sądźmy zwłaszcza, że rozpraszanie... wiadomości tyozających się handlu i zbrojowego, wypadków... gospodarskich spostrzeżeń agronomicznych i przemysłowych... itp. zależy daleko więcej od dobrej woli naszych współobywateli... aniżeli od wszelkiego ze strony naszej choćby najgorliwszego... starania. Tuszymy sobie, że to w kilku słowach odezwanie... się nasze do ich przychylności, które tyle już odebrał... dowodów i zaproszenie do wspólnej dla dobra kraju pracy... nie zostanie bez skutku.

Odbyliśmy list następujący: Uprasza Redakcyę Czasu, sprostować... fałszywe doniesienie — a niniejsze usprawiedliwienie... natychmiast w kolumnie Czasu ogłosić. — W Nrze 297 z dnia 24... grudnia, pomiędzy Inseratami wyrytałem Wspomnienie... Pośmiertne o sobie, jakobym dnia 15 grudnia b. m. życie... doczesne zamienił na wieczne. — Jakkolwiek wspomnienie... to przychylnem piórem jest skreślone, zmuszony jestem... uważać takowe, za czyste zmyślenie — którego nie mogę... odgadnąć, w jakiej to myśli i od kogo? i z jakiego to... źródła? do publicznego pisma jest podane?? A że takowe... ogłoszenie, mogłoby łatwo osoby interesujące w błąd... wprowadzić, pospieszam więc z oświadczeniem, iż nie umarłem... i pisze w najzupełniejszym zdrowiu.

We Lwowie 28 grudnia 1851 roku. Ner domu 170. Józef Kalasanty Sikorski właściciel Bukowa wob. San.

Przyjechali do Krakowa od dnia 29go do 30 grudnia: Tarnowska... Gabriela hrabina, Pieniążek Florian, Lanci Franciszek z... Polski, Nowicki Józef z Kierlikowa, Setmajer Marya, Tomasz... Sabina z Tarnowa, Wiktor Stanisław z Wróblów-szlacheckich, N... weczel Franciszek z Tarnopola, Chł... wanz Wincenty z Berlina, Wolff Zygmunt, Reiser Henr... ka z Prus, Finger Gu-taw, Stojowski Eugeniusz z Wiednia, Zubr... zki Józef z Rakki, Felgel Wilhelm z Radłowa, Schelld... w Edward ksiądz wikary z Rymanova, Uściński Leonard z... Jasła, Skożepańska Paulina z Belgii, Matczyńska Joanna Aniela, Hoffmann Karolina z synem Janem z Konstany-nopola.

Wyjechali: Pohl urzędnik telegrafa do Lwowa, Schuppler... Karol porucznik do Bochni, Gawrońska Ludwika do Słupca, Terlecki Tomasz do Rawy, Makulski Ludwik do Warszawy, Bozewski Jan do Poznania, Nowachowitz Aleksander do Wiednia.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Kraków 30 grudnia. Mroz zwolnił zupełnie, dziś... pod wieczór atmosfera była dżdżysta, która się skończyła... niemal na deszczu. Dowóz na dzisiejszym targu był bardzo... znaczny, kupców z Galicji dużo. Szukano żyta i płacono... je nieco wyżej ceny, pszenica stała też dobrze i po cenie... poszukiwana, jęczmień rozsprzedano szybko. Kupiono żyta do 900... korcy po 7 1/2, 7 1/2, 7 1/2, 7 1/2, 8 ztr.; pszenicy do 1,000... korcy po 8 1/2, 8 1/2, 9, 9 1/2, 9 1/2, 10; jęczmienia do 600 po 5 1/2, 5 1/2, 5 1/2, 6 1/2. Grochu do 100 korcy po 8, 8 1/2, 9. Owies... poszukiwany po cenie, ale go było mało. Ruch duży i ceny... stały mocno.

Kurs papierów publicznych i pieniędzy.

Wiedeń. Kurs telegraficzny z dnia 30go grudnia: Metali... ki 3-proc. 94 1/2, — Metali 4 1/2-procent. 84 1/2, — Metali 4-proc. 75, — 4 proc. z 1850 r. 89 1/2, — 3-proc. 57 1/2, — 1-proc. 10 1/2, — Metali z ciągu. z 1839 r. za 250, 260, — Augsburg 120 1/2, — Londyn 11 5/8 kr., — Paryż 142 1/2, — Akcy Bankowe 125 1/2, — Akcy kolei żel. półn. Ferdina 151, — Pożyczka z r. 1851 lit. A. 91 1/2, — B. 102.

Kurs krakowski z dnia 31 grudnia. Banknoty 88 1/2, — Pruski... kurant 106, — Imperyalny ros. 34 gr. 18, — Ruble srebrne 100 — Dukaty 20 ztr. gr. 6 — Listy zastawne Król. Pols. bez kupon. 99 1/2, — Listy zast. galic. żądaj 82 1/2, — dają 82, — Cwano. stare 105 1/2, nowe 106 1/2.

Kurs lwowski z d. 27 grudnia. Duk. helen. 5 ztr. 43 kr. — Duk. ces. 5 ztr. 48 kr., — Półimperyal rosyjskie 10 ztr. 2 kr., — Rubel rosyjski 1 ztr. 55 kr., — Talar pruski 1 ztr. 50 kr., — Polski kurant i pigiołot. 1 ztr. 27 kr., — Galic. listy zastawne za 100 ztr. 81 ztr. — kr.

Kurs wiedeński z dnia 29go grudnia. — Metali 94 1/2, — Nowa pożyczka 84 1/2, — Akcy Banku wiedeń. 125 1/2, — Akcy kolei żelazn. 154 1/2, — Agio od złota 27 1/2, od srebra 20 1/2.

Kurs wrocławski z dnia 20 grudnia. Banknoty austriackie 81 1/2, — Pols. bank. bilety 94 1/2, — Listy zast. Król. Pols. nowe i dawne 95, — Akcy kolei żelazn. Krak.-górnoszląs. 81 1/2.

SPOSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE.

DZIEŃ	GODZINA	STAN BAROM. w miarso paryskiej sprwadsony do 0° Reaumura.	STOP. CIEPŁA według Reaumura.		PRĘŻNOŚĆ pary wodnej w powietrzu osyli e.	KIERUNEK wiatru i natężenie.	STAN ATMOSFERY.	ZMIANA TEMPER w ciągu dnia	
			godz. 7	godz. 1				od	do
30	2	27 7 299	- 0	2	1 81	złp.ao. średni	pochmurno		
"	10	" 7 259	+ 1	1	2 07	" "	"	deszcz	+ 1° 1
31	6	" 6 572	+ 0	9	2 03	" mocny	"	deszcz i wicher złp.	- 3° 5